

Nr 59

Av herr Westberg i Ljusdal m. fl., om förstärkning av prognosverksamheten på arbetsmarknadens område.

(Lika lydande med motion nr 52 i Första kammaren)

De sociala skadeverkningar som bristande tillgång på arbetskraft kan medföra har i olika sammanhang uppmärksamrats och belysts. Särskilt har i detta avseende debatterats vårdområdena, där problemen till inte ringa del sammanhänger med bristande tillgång till utbildad arbetskraft.

Även sett från rent ekonomisk synpunkt kan man tala om skadeverkningar genom brist på arbetskraft. Utvecklingen kan exempelvis starkt bromsas inom områden där i annat fall en kraftig expansion vore möjlig. Särskilt viktig är i detta sammanhang exportindustrin.

Samhället söker med skilda åtgärder, bl. a. genom en lämpligt avvägd utbildning och rörlighetsfrämjande åtgärder, åstadkomma balans inom skilda yrken och skilda regioner. Även lokaliseringsspolitiken verkar i denna riktning.

Det som kanske ändock i många lägen har den största möjligheten att skapa balans är prusbildningen, löneutvecklingen.

Men självfallet spelar avvägningen av utbildningsmöjligheterna en mycket stor roll.

Den stora bristen på t. ex. läkare är ju i huvudsak ett utbildningsproblem. Utbildningsmöjligheterna har inte i tid anpassats till det växande behovet. Många liknande exempel kunde anföras.

Men besvärande obalans kan även uppkomma vid en för stor utbildningskapacitet i förhållande till behovet. Det stora läraröverskottet under första hälften av 1930-talet kan anföras som exempel.

För närvarande synes det föreligga risk för att det kommer att föreligga brist på skickliga yrkesarbetare och på specialarbetare medan vi får ett överskott av akademiker. Men här rör vi oss med mycket osäkra värden.

De prognoser som gjorts i avseende på behovet av arbetskraft berör i huvudsak yrken med hög teoretisk utbildning eller teoretisk utbildning på mellannivån. Däremot finns endast lokala utredningar för yrken med krav på i huvudsak praktisk utbildning. Detta försvårar möjligheterna till en bedömning av hela arbetsmarknadens behov och till den avvägning mellan olika utbildningsvägar, som är i så hög grad önskvärd och betydelsefull.

I det fall att det på det industriella området blir en bestående brist inom

en yrkeskategori inverkar detta självfallet på den industriella utvecklingen och därmed även på behovet inom övriga yrkeskategorier.

Det synes inte osannolikt att vi i framtiden får räkna med brist på arbetskraft som en normal företeelse inom betydande sektorer av yrkeslivet och att utvecklingen förutom av tillgången på kapital och tekniskt kunnande kommer att bestämmas av möjligheterna att åstadkomma nödig balans på arbetsmarknaden. Under sådana förhållanden är det givetvis särskilt viktigt att man får balans mellan grupper som inte kan eller endast med svårighet kan ersätta varandra. Som regel bör det vara lättare att i prognoser eller tendenskalkyler fastställa de lämpliga relationerna mellan sådana grupper än det antal som skall ingå i varje grupp, under förutsättning att prognosarbetet baseras på stora grupper.

För att kunna åstadkomma en så god avvägning som möjligt mellan olika utbildningsvägar erfordras en överblick över hela arbetsmarknadsfältet. Det är också angeläget att få fram prognoser, som tar sikte på balansen mellan skilda yrkesgrupper.

Arbetsmarknadsstyrelsen har också vid flera tillfällen framhållit önskvärdheten av aktuella prognoser för hela arbetsmarknaden.

Även om ett sådant prognosarbete erbjuder stora svårigheter, synes det emellertid vara möjligt att förstärka resurserna på detta område. Skulle det inte vara möjligt att bearbeta arbetsmarknaden sektor för sektor, borde det dock inte vara uteslutet att få fram preliminära prognoser, som ger en grov bild av läget. Vidare synes det vara ett önskemål att få fram rullande prognoser som underlag för åtgärder på utbildningens område, så att vi här kan få den flexibilitet som vårt dynamiska samhälle kräver.

Med åberopande av vad ovan anförts får vi härmed hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder för att samordna och förstärka den prognosverksamhet på arbetsmarknadens område som bedrivs på olika håll med sikte att få fram

1. dels sådana prognoser för behovet av arbetskraft, som ger en totalbild av arbetsmarknadens behov och anger den lämpliga fördelningen mellan olika yrkesgrupper,

2. dels rullande prognoser som underlag för snabba åtgärder inom utbildnings- och omskolningsområdet.

Stockholm den 14 januari 1970

Olle Westberg (fp)
i Ljusdal

Thorvald Källstad (fp)

Rolf Sellgren (fp)
